

☰ 24

🔍 ✉

< # NEKIK SZURKOLUNK # KÉKSZALAG # ÚTITÁRS # MÚZEUMI TITKOK # APOLLO 50 # ESPORT # WIMBI

ÉLET-STÍLUS

KOLOMBUSZ KRISTÓF # TÖRTÉNELEM # Z KARVALICS LÁSZLÓ

Nagyon úgy tűnik, hogy a világháló története 400 évvel korábban kezdődött, mint hittük

Borovitz Tamás

újságíró. 2019. 07. 13. 13:00

Kolumbusz Ferdinánd történelmi jelentősége apjáéhoz mérhető, és nemcsak amiatt, hogy létrehozott egy protointernetet.

HIRDETÉS

Tavasszal mínuszos hírként bejárta a világsajtót, hogy egy dán gyűjteményben megtalálták Kolumbusz Kristóf fia, **Kolumbusz (Colón) Ferdinánd** (Fernando, Hernando, Fernand, stb.) mintegy 500 éve elveszettnek hitt, kétezer nagyalakú oldalt tartalmazó kéziratát, a *Libro de los Epitomést* (*Kivonatok Könyve*). A sztoriban azonban sokkal több van, minthogy találtak egy vaskos kötetet. **Z. Karvalics László** információtörténész, a Szegedi Tudományegyetem Kulturális Örökség és Humán Információtudományi Tanszékének egyetemi docense felhívta a figyelmünket, hogy a legnagyobb szenzáció az egészben, hogy

a Kivonatok Könyve megtalálásával átírhatjuk a www, a hipertext történelmét, amit nemrég még a 20. század elejéig vezettünk vissza, ám most nagyon úgy néz ki, hogy ez a történet valójában 400 évvel korábban kezdődött.

A kutatóval folytatott beszélgetésünkből nem mellékesen az is kiderült, hogy Ferdinánd bizonyos értelemben legalább akkora jelentőségű történelmi figurának tekinthető, mint apja, és nem csak amiatt, hogy létrehozott egy *protointernetet*.

Fotó: Bielik István / 24.hu

Kivonatok Könyve kálváriája: Kolumbusztól Koppenhágáig

Hogy lehet, hogy 500 évig kallódott egy ilyen jelentőségű könyv? – tettük fel a kérdést a társadalomkutatónak. Mint kiderült, a könyv régóta ott volt a koppenhágai könyvtár állományában, viszont nem volt róla rendes metaadat.

Aki ezt kereste, nem tudhatta, hogy megtalálható ott, aki meg tudott róla, hogy ott van, nem gondolta, hogy ennyire fontos műről van szó. Merthogy egyébként egy izlandi kéziratokat tartalmazó gyűjtemény értéktelen darabjának gondolták.

Z. Karvalics a *Könyvtári Figyelő* című szaklapba írt [cikkéből](#) kiderül, hogy Fernando Colón 1539-es halála után a könyv – egyelőre tisztázatlan körülmények között – a magas rangú és magas tisztségeket betöltő udvari ember, **Gaspar de Guzmán** könyvtárába került, majd az ő sajnálatos eltávozása után (szintén nem tudni, hogyan) a dán követhez és könyvgyűjtőhöz, **Cornelius Pedersen Lerchéhez**.

Mikor Lerche is befejezte földi pályafutását, azonnal elárverezték a könyveit, és ez a kötet a neves izlandi filológus és történész, **Árni Magnússon** gyűjteményébe került. Az ő halála után pedig a – javarészt korai skandináv kéziratokból álló kollekcója – a Koppenhágai Egyetem birtokába került, ahol azután majd háromszáz évet pihent – egészen 2019-es felfedezéséig.

Ezen túl még számos oka van, hogy mostanáig kellett várni erre a felfedezésre: az egyik, hogy Fernando Colón halála után a gyűjteménye nagy része megsemmisült.

A végrendeletét nem teljesítették, a halála után a gyűjteményét szétkapkodták. A sevillai katedrális könyvtárába került az állomány egy része, de ott is megsemmisült jó néhány köte*

(Egyébként még Colón életében is voltak veszteségei az állománynak: mindent, amit olaszországi évei alatt felhalmozott, gondosan hordókba csomagolva feladott hajópostán, de a hajó elsüllyedt. Amit ma Biblioteca Colombina néven ismerünk, az 4000 kötet, holott fénykorában 15 ezres volt a könyvtár.)

A Libro de los Epitomes egyik oldala javításokkal, széljegyzetekkel. Fotó: [Wikipedia](#)

Monomániás, megszállott Monk

A másik ok, hogy ilyen sokáig nem derült fény a könyv létezésére, az az, hogy apja árnyékában Fernando Colón (aki amúgy az egyetlen értékelhető Kolumbusz-életrajz szerzője) méltatlanul kevés figyelmet kapott mindezidáig. Z. Karvalics szerint

sosem úgy tekintettek rá mint önálló létezőre, hanem mint a Nagy Kolumbusz életét feldolgozni segítő forrásra.

Adásul a Colónnal foglalkozó irodalom spanyol nyelvű, az angolszász nyelvterületen szinte semmi sem jelent meg róla – egészen a 20. század végéig. De mit tudunk Fernando Colónról, az emberről? Z. Karvalics azt mondja, kicsit mintha autisztikusnak gondolták volna a kortársai, de ő azon a véleményen van, hogy ezt alaposabb vizsgálatok nélkül nem lehet eldönteni. Vélhetően arról van szó, hogy az a fajta rendszerező kedv, ami már egészen fiatal korában kialakult nála, inkább Monkhoz, a flúgos nyomozóéhoz hasonló obszesszív-kompulzív, azaz magyarul kényszeres személyiségvonásokat tükröz, az eszement rendszerező kedv, a listázás pedig olyan csőlátásba, monomániába tudja belesodorni a tulajdonosát, hogy az sok más személyiségvonáshoz képest domináns lesz. A docens ugyanakkor hozzáteszi azt is, hogy Colón a saját tudományán túl is kiváló képességű ember volt.

Spanyol királyok diplomataként foglalkoztatták, de a tárgyalásokon való részvétel mellett földmérő munkálatok irányításában is részt vett. Megszállottsága mellett tehát meg kell

említeni, hogy rendkívül művelt, világlátott, az élet sok dimenziójában járatosan mozgó, szellemes figura volt, összességében tehát jó fej.

Kolumbusz Ferdinánd / Fernando Colón. Fotó: [Wikipedia](#)

Tudástár, tudástér, tehetős támogatók

Ugyan kiderült a híradásokból, hogy a Libro de los Epitomés kétezer könyv rövid kivonatát tartalmazza, de vajon lehet-e bármit tudni erről a kétezer műről? A társadalomkutató szerint a mű egyik érdekessége, hogy olyan kiadványoknak is megtalálható benne a kivonata, amelyek nem maradtak fenn, tehát ilyen értelemben a katalógusból „új” kiadványok létezéséről is tudomást szereztünk. Szerepelnek benne görög filozófusok alkotásai nagyon részletesen, de eközben egyszerű rölapokat is katalogizáltak, kivonatoltak benne.

Magában az állományban nincs semmi rendkívüli, abban viszont igen, hogy minden egyes tételnek van egy absztraktja, ami azt a célt szolgálta, hogy ne kelljen kézbe venni. Így az is tudja, hogy mi szerepel az egyes művekben, aki nincs ott a helyszínen. Na, ettől forradalmi a dolog!

Ezek után kevéssé meglepő, hogy Z. Karvalics a kora újkori művelődéstörténet egyik Szent Gráljaként hivatkozik a most megtalált kötetre. Az információ-történész szerint Colón felismerte, hogy az emberiségnek egyetemesen szüksége van egy közös tudástárra, tudástérre; a gyűjteménye nem azért jött létre, hogy kölcsönözhetően belőle vagy nézegethessék a könyveket, hanem hogy legyen egy olyan hely, ahol minden kiadványról kivonatokat készítenek, és így egyetlen helyen összpontosul a tudásra vonatkozó metatudás.

A kivonatokat sokszorosították, és bár egyelőre nem világos, hogy ezeket hogyan akarták felhasználni, de ami biztos.

Ami a World Wide Webbel megvalósul, hogy hiperlinkeken keresztül az emberi tudás egyetlen óriás kompozícióba abroncsolható, nos, ez a gondolat, ez az igény egy az egyben, teljes vértzetben megvan a 16. században a kis Kolumbusznál.

Z. Karvalics szerint amikor az internet előtörténetét meséljük a 19. század végi **Paul Otlet-től** kezdve **Vannevar Bushon** át **Licklider** galaktikus számítógépes hálózatként felépülő jövőkönyvtár-víziójáig, akkor ehhez a sorhoz mostantól hozzá lehet illeszteni Colón elképzelését, úgy 400 évvel megelőzve Paul Otlet-t. Az internetet mindannyian világkönyvtárként képzelték el, ez a koncepció vezetett a www kialakulásához, és ennek a világkönyvtár-koncepciónak Colón az első igazi jelentős képviselője.

A kis Kolumbusz ráadásul nemcsak a közös tudástár létrehozásán agyalt, hanem azon is, hogy ahhoz minél többen hozzá tudjanak férni. Tisztában volt azzal, hogy nem ért mindenki az összes fontos nyelven a latintól a héberen, arabon át az ógörögig, ezért sokat foglalkozott az univerzális nyelv gondolatával. Tehát az volt a végső célja, hogy az egyetemes tudás nyelvi korlátok nélkül álljon rendelkezésre mindannak, aki használni akarja.

Kolumbusz Ferdinánd

Író, bibliográfus, kozmográfus, politikus, utazó (1488. augusztus 24., Córdoba – 1539. július 12., Sevilla)

Küldetésében komoly támogatókra is lelt: Z. Karvalics tanulmányából kiderül, hogy Erasmus és „a kor Európájának számos kiválósága” segítette Colón munkáját – leginkább könyvekkel. A tudósok megérezték, milyen kemény fába vágta a könyvtáros a fejszáját, és, ahogy a docens mondja, „beszálltak a vállalkozásba”.

Említettük, hogy a most megtalált kötetben egészen jelentéktelennek tűnő kiadványokat, rölapokat is kivonatoltak. A kutatók számára azonban ez is aranybánya. „Ezek nem feltétlenül a műveltség vagy a tudás céljait szolgálták, hanem a hétköznapi logisztikát-koordinációt. A sok apró matéria között van vásári árlista, időjárás-jelentés, kocsmai illusztráció, amik által egy lépéssel közelebb kerülünk ahhoz, hogy megismerjük a korszak polgárainak mindennapjait is. De legalábbis inspirációt adhat újabb kutatások beindítására.”

A tanulmány

← ki további részletekre kíváncsi, annak ajánljuk a cikkünkben említett [tanulmányt](#):

Z. KARVALICS László: Libro de los Epítomes Kutatói kommentárok egy lappangó kéziratos könyv fellelésének híréhez. In: Könyvtári Figyelő 2019/2

Kiemelt kép: [Den Arnamagnæanske Samling](#) / [The Arnamagnæan Institute Facebook-oldala](#)